

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Kolmapäeval, 29. okt. 1975

Nr. 83 (4073)

17. aastakäik

Meeleavaldus Malmös inimõiguste rikkumise vastu Sovjetis

MALMÖ (TT) – Ühenduses Sovjeti kultuuripäevadega Malmös, mis kutsusid esile proteste ja demonstratsioone, algatatud peamiselt Eesti Vabadusliidu poolt, kirjutas Malmös ilmuv Arbetet 18. okt. kokkuvõttes järgmist: "N. Liidu kultuuripäevad on häbiiks Malmöle. Sovjeti rõhujad on teinud Malmö kommunil nendest sõltuvaks." Leht nendib edasi, et aktsioonigrupp, kes võitleb inimlike õiguste eest Ida-Euroopas ja koosneb eesti, läti ja tshehhi rahvusgruppideest Rootsis, otsustasid üksmeelselt protesteerida N. Liidu kultuuripäevade vastu. Aktsioonigrupp on otsustanud ka korjata demonstratsioonil allkirju viie eestlase heaks, keda ähvardab mahalaskmine.

Aktsioonigrupp ei ole poliitiliselt seotud. Ta tahab ainult N. Liidu kultuuripäevade puhul esile tõsta fakte ja üldsuse tähelepanu juhtida arvututele kuritegudele inimlike õiguste vastu, mis esineb N. Liidus.

N. Liidu kultuuripäevade

puhul lõi Malmös kaasa protesteerijate poolt ka vasemlusse kuuluv Clarte töögrupp, kes oma koosseisul võttis vastu kriitiseeriva seisukoha Sovjeti propaganda suhtes, mis on valelik.

Kõik Malmös ilmuvad aja-

lehed võisid elavalt sõna selles kohta, et linnarajamiskogu ei lubanud aktsioonigrupile pressikonverentsiks ruumi, ja taunisid seda. Samuti avaldati demonstratsioonist positiiv. seid ülevaateid koos piltidega.

Eriti suurt poolehoidu osutas Skånska Dagbladet. Kuid Sydsvenska Dagbladet ja Kvälls-Posten olid samuti positiivset kaosas.

Vabadusliidu esimehe Agu Kriisa seisukohti, mis ta esitas siiski teokssaanud pressikonverentsil, refereeriti silmapaistvalt.

Demonstratsiooni kohta avaldas Skånska Dagbladet 20. okt. m. s.:

– Sel ajal, kui Malmö FBURK muusikakoor mängid vene muusikat Karl X mälestussamba juures ja nõukogude saadik sõi lantshi Kaekoja, oli inimlike õiguste eest võitlev aktsioonigrupp väljas Stortorgetil. Rahvarõivastes, lippude ja plakattidega. Aheldati endid lipuvarraste külge ja tehti valju häält. Kuid N. Liidu kultuurinäädal jätkus, nagu see oli alanud laupäeval.

Kui saadik Mihhail Jakolev Järg lk. 2

Lipurivi kasvatuspäeval

Göteborgi Põhjalatüüred-Kalevipoeg lipkonna koonduste avamisel heisatakse iga kord vardasse rahvusvärvilised trikoloor. Nii toimus ka kasvatuspäeval peetud näidiskoondusel. Vasakult Maj-Lis Järvi, Heinrich Mark, Aita Päts, Linda Peet, Susanna Tomson ja Lipu Heiskajad Linda Mägi, Indrek Päts ja Maare Tomson. (Foto Kopler).

Admiral Pitka mürgitas enda?

TORONTO (ME) – ADMIRAL Johan Pitka mürgitas enda talvel 1944. See on viimane teade, mis saabus kodumaalt ja lisab veelgi müstikat meie legendaarse kangelase saatuse kohta. Nende andmete kohaselt varjas admiral ennast pärast Tallinna langemist Harjumaa, kuid lahkus seal ja püüdis pääseda mereni. Olles aga külma ilma tõttu sattunud lootusetusse olukorda, võttis ta endalt elu.

Isik, kes Johan Pitkat varjas, on jutustanud, et ühel päeval kojutõlmut leidis ta kirja piimamannergust, milles admiral ütles, et lahkus ja püüab pääseda mereni.

Mõni aeg hiljem oli sama isik leidnud lähedusest inimese luid ja nende kõrvalt kaks surunud rebast. Luude juures oli olnud riietusesemeid, millel ta oli andnud Johan Pitkale. Jutustaja

oli luud matnud ja tegi oletuse, et admiral oli võtnud mürgi ja sama mürg tappis ka metsloomad.

Vastupidiselt sellele fantastiliselt kõlavale loole on välismaailma jõudnud teine kuulud, et Joh. Pitka on surunud Eestis loomulikku surma.

Ainukesed andmed, mis praegune rezhim on andnud Järg lk. 2

Min. AG Leijon avab 3. eesti org. -kongressi

III eesti organisatsioonide kongress, mis peetakse käesoleva nädala laupäeval, 1. oktoobril Stockholmis vanas riigipäevahoones, avatakse minister Anna-Greta Leijoni poolt. Enne kongressi algust kell 9.00 ja 9.55 vahel toimub samas delegaatide registreerimine. Sellega ühenduses palutakse kongressi saadikud aegsasti kohale tulla, et saaks registreerimise lõpule viia enne avamist, mis on täpselt kell 10.

Pärast avamist ja raketidamist leiavad kongressi päevakorras käsitlemist järgmised teemad:

1. Eesti ühisloend Rootsis uue minoriteedi-politika taustal. Refereerivad Heinrich Mark, Ahti Pae ja Alur Reinans.

2. Organisatsioonide koostöö ja tegevuse koordineerimine. Refereerivad Rein Asu ja Aksel Mark.

3. Rahvuslik kasvatus, noortetöö ja organisatsioonide järelkasv. Refereerib Ivar Paljak.

Järg lk. 2

Muusikud Eestist eksiili

HANNOVER (EPL) – Eesti džässikomponist Raivo Tammik ja tema abikaasa Kristi, vastavalt 36 ja 34 aastat vanad, palusid Lääne-Saksamaal asüüli.

Nieder-Saxeni esariigi sotsiaalministeerium teatas, et abileupaar Tammikud on saanud loa Nõukogude Liidu võimudest külastada sugulasi Lääne-Saksamaal. Edasi teatatakse, et Tammikud on juba juunikuul annud sisse asüüli-saamiseks avalduse.

Mõlemad olid Eestis kuni viimase ajani populaarsed meeleolumusika estraadikunstnikud, kes sageli päässid reisisa ka välismaale. Kerski Tammik on Tartu ülikoolis õppinud inglise ja soome keelt ja Raivo Tammik on lõpetanud Tallinna konservatooriumi.

Rahvusvaheliselt tuntud džässipianist Oscar Peterson, kes mõned aastad tagasi andis Tammikute korraldusel Tallinnas kontserte, on nende juba aidanud sõlmida kontakte saksa heliplaadi-firmadega ning Hamburgi televisiooniga. Lähem ajal ongi juba Tammikutel ette nähtud iseseisev kontsert Läänes. (EPL:KS).

EPL

Hiina kaebused

Kolmapäeval, 29. okt. 1975

Septembri lõpul Lõunad Rahvaste Organisatsiooni täiskogu ees kõneleis süüdistas Hiina välisminister Chiao Kuan-hua Nõukogude Liitu häbematuse katses kiskuda Ibeeria poolsaart oma lõnga. Ta seletas täiskogule ühtlasi, et venelased rikuvad järjest Norra õhuruumi ning on koondanud suuri sõjaväelisi jõudusid Lääne-Euroopa vastu ja esinenud provokatsiooniliselt nii Põhja-Euroopa vetes kui Vahemere ruumis.

Chiao Kuan-hua leidis, et niisugused Nõukogude ekspansioonistilid toimivad, paariatund pingelangenuste töötustega, on mõituseks Euroopa julgeoleku- ja koostöökonverentsile, mille algatajaks N. Liit ise oli.

Üle tunni kestnud kõnes kaebas Hiina välisminister Lõunad Rahvaste täiskogu veel, et N. Liit on vallandanud kodusõja Angolas tohtu hulga relvade saatmisega ühele kolmest vabadusvõitluse organisatsioonist, nimelt kommunistlikult rahvarindele MPLA, jättes kõrvale rahvuslikult organisatsioonid FNLA ja UNITA.

N. Liit talitas niiviisi hoolimata sellest, et Hiina omalt poolt katkestas abistamise kõigile kolmele organisatsioonile niipea, kui need kolm vabadusvõitluse rühmitust olid saavutanud kokkuleppe Portugali, mis kindlustas Angola iseseisvumise käesoleva aasta 11. novembril.

Hiina kaebused N. Liidu vastu ei tulnud iseenest ootamatult, kuna juba mõnda aega on neist kirjutatud vanaaegseid häälkandjaid Rahva Päevaleht ja Punane Lipp. Mõlemas on sageli toodud Pekingi valitsuse avaldusi seoses sündmuste arenguga Portugalis ja ühtlasi kas otseselt või kaudselt rünnakuid N. Liidule, süüdistades venelasi soovis kiskuda Portugalit oma huvipiirkonda nagu mõnesugust nõukogude osariiki.

Pekingi arvates on N. Liidul ebatavaliselt rohke koosseisuga suursaatkond Lissabonis ja selle hulka kuuluvad pealegi paljud ametnikud, kes paar aastat tagasi salakuulajateks Inglismaalt välja saadeti.

Nõukogude tegevust Portugalis – nii avalikul diplomaatilisel pinnal kui varjatud töös pöörada alla – hindab Peking väga selge näitena selle kohta, kuidas venelased reetlikult käituvad pärast paljukõneldud Euroopa julgeoleku- ja koostöö-

lepingu allkirjutamist Helsingis. Vaevalt oli ünt allkirjades kuivanud, kui Nõukogud oma holakuga Portugalis näitasid selle dokumendi väärtust. Portugal kujutab endast strateegiliselt tähtsat osa Euroopas värvana Atlandi ja Vahemere vahel, millest mõlemad super-võimud on äärmiselt huvitatud.

Ühendriigid peavad Portugalit tähtsaks liiks NATO kaitses, Nõukogud aga püüavad seda kaitsesahelat katkestada sellesama liiki väljalöömisega.

Hiina on mitmel puhul rõhutanud NATO suurt tähtsust Euroopa kaitses ida vastu, samuti kui Euroopa Ühisturu väärtust majanduslikus ja poliitilises arengus. Seejuures pole puudunud ka hoiatused, et Euroopa ei laseks emast petta ettekujutusest, nagu oleks Nõukogude meelsus muutuval pärast deklaratsiooni allkirjutamist Helsingis.

Midagi niisugust pole oodata: Nõukogude allkiri seal oli ainult pettemantšiver, et ümurtada Lääne-Euroopa maid vales julgeoleku tundes. Kuidas olukord tõepoolest on, seda näitavad Nõukogude aktsioonid Portugalis ja Angolas.

Niisugune oli lühidalt kokkuvõetuna Pekingi valitsuse mõttekäik, kui tema välisminister Chiao Kuan-hua lõpuks asja Liitunud Rahvaste täiskogu istungil üles võttis. Lugu äratas sedarohkem tähelepanu, et kuigi Hiina lahkeliidest ja tüli-dest N. Liiduga on olnud kaua ja palju juttu, on mõlemate maade vahel 1950. aastal sõlmitud "sõprus- ja koostööleping" tänaeni ametlikult kehtiv.

Leping jäi ülesõitlennata isegi siis, kui mõni aasta tagasi aset leidnud verine kokkupõrge Ussuuri jõe piirkonnas lõi suuri laineid rahvusvahelises elus. Mõlemad pooled püüdsid väidetavat omavahelist tüli ära kasutada oma poliitilistes huvides.

Aegamööda hakkas aga üha rohkem selguma, et omavahelisest sõprus- ja koostöölepingust hoolimata on Hiina ja N. Liidu vahel ideoloogilisi vastustusi, mis nüüd paistavad kätte ka seoses sündmustega Portugalis ja Angolas, kus mõlemad pooled püüavad liitlast leida.

Kujunenud võimuvõitluses süüdistavad mõlemad teineteist katses püüda katu sogases vees. Nii oli Hiina lõpuks summutud küsimust Liitunud Rahvaste täiskogus üles võtta, kuna N. Liit oma vahelesegamisega Portugalis ja Angolas ähvardas Hiinast ette jõuda.

A.K.

Pressikomisjon

vaikib EPL-st

Aastal 1972 ametisse rakendatud pressiuurimiskomisjon leiab oma aruandes, et senine pressioetus on suurtes joontes olnud otstarbekohane, paneb aga ette toetuse määramisel kasutatud reegleid mõnel määral muuta. Komisjoni aruandes puudutatakse lühidalt mitte-rootsikeelsele ajalehtede olukorda, kirjeldatakse käesoleval aastal riigipäeval vastuvõetud otsust, millega sisserännuvalitsusele anti võimalus "teatud määral" toetada vähemusajalehti.

Pressiuurimiskomisjon ei esita enda poolt mingit ettepanekut ega seisukohta selles küsimuses. Tähelepanu äratatakse, et komisjoni raportile lisatud Rootsis ilmuvate ajalehtede nimekirjast on välja jäetud Eesti Päevaleht, kuigi EPL on nimekirjale aluseks olnud ajalehtede statistikas juba aastaid.

Komisjoni ettepaneku järgi kaob senikasutatud "teise-

järgusajalehe" mõiste toetuse andmisel. Selle asemel arvestatakse ajalehe "katvusk-raadi", s.t. kui suur osa lehekondadest ajalehe väljaandmise kohas ostab lehte. Normaalsel juhul saaks ajaleht täie toetuse, kui katvus ei ületa 40 protsenti. Eri ajalehtedegruppide jaoks on aga loodud erinevad reeglid. Komisjoni poolt ettepanud seadus ei tee mingit erandit mitte-rootsikeelsele ajalehtedele jaoks.

EPL vastab kõikidele nendele nõuetele pressioetuse saamiseks, mis uus ettepanek sisaldab, samuti, nagu praegu kehtiva seaduse puhul. Komisjon paneb ette, et üleriigilise levikuga ajalehed saaksid senisest kõrgemast toetust: 450 000 kr. praeguse 300 000 kr. asemel. Komisjon arvab sama gruppi kuuluvaks neli-pühilaste ajalehe Dagen, kommunistliku Ny Dag ja sündikalistide Arbetaren.

Ettepanud reeglite kohaselt peaks sinna aga ka kuuluma nihiasti EPL kui soomekeelsele ajaleht "Ruotsin Suomalainen".

Sea Cliffs Long Islandil USA-s suri 12. oktoobril mässelener Johan Oja, sünd. 8. veebruaril 1895 Taageperas.

Clevelandis USA-s suri 27. augustil Helene Merik, n-nä Krull, sünd. 23. mail 1888 Kuressaare.

Leijon ...

Alg. lk. 1

4. Eesti kultuuri probleemid. Refer. Endel Kõks ja Valter Tauli.

5. Eesti kirikud. Refer. Vello Pütsalu.

6. Eestiaste kapitali suunamine rahvuslikuks tegevuseks. Ref. Alfred Ventsel.

7. Eesti Päevad. Ref. Richard Norvelli.

8. Aktuaalsed välispoliitilised probleemid. Refer. Eerivad Karl Laantee ja Evald Ustaalu.

9. Järgmine organisatsioonide kongress. Ref. Tarmo Oja.

Koosoleku vahetajad on kell 13.00–14.30 ja kell 17.00–17.30.

Kongressile pääs vaatlajana on võimaldatud kõigile asjast huvitatutele.

Malmö. . .

Alg. lk. 1

õnnistas sisse näituse linna- raamatukogus, pidi see toimuma ilma lüppudeta, sest liipunõõrid olid läbi lõigatud. Väljas seisid Amnesty, KDS ja aktsioonigrupp eestlastest, lühtlastest ja tshhehdistest. Ja kui näitust avajate seltskond väljus, et lantshile siirduda, siis kõlas hüüd: "Sovjeti kultuur – diktatuur!" – "15 miili idapool lõpeb vabadus!" – nii seisid plakatil. Aktsioonigrupist oli ligikaudu 80 liiget tegevuses linnas, et korjata allkirju avalikuks kirjaks Brezhnerele. 10 000 allkirja oli shiasetuseks.

Aktsioonigrupp tämbas eriti tähelepanu suure maakaardiga N. Liidu poolt anastatud maa-aladega. Demonstreeriti sellel kaardil – seisimisega. Tähelepanuväärne suure viieveeruse artikli ja neljaveeruse pildi demonstratsioonist avaldas Skånska Dagbladet oma pühapäevases (19.10) numbris.

Eesti Vabadusliidu poolt kuulud suurt rahulu selle üle, et VL algatusel on õnnestunud kujundada Malmö opiniooni inimlike õiguste rikkumise vastu N. Liidus. Opiniooni kujundamine on teoksil ka Stockholmis. (EPL/MR).

30. oktoober

on viimne päev

rahva- ja korteri-

loenduse blanketi

postitamiseks

Kui Sul puudub blankett, siis küsi seda kodukommuunilt või postilt. Kuid tee seda kohe!

STATISTISKA CENTRALBYRÅN

EESTI PÄEVALEHT

Eestiska Dagbladet

Peatoimetaja Juhani Kõksa

Vastutav väljaandja

(ansv. utg.)

Arvi Moor

Toimetus ja talitus:

EESTI MAJAS Stockholm:

Wallingatan 32, 1 tr.

Postiaadress: Box 567

101 29 Stockholm 1

Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstuna Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 616/14 77 22
Tellimispostigiro nr. 15 67 70-0
Kuulutussarvete postigiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlägs AB,
Stockholm

Tellimishinnad:

Aastakr. 187:–

Termin (4 kuud)kr. 68:–

Kuikr. 18:–

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT

FÖRLÄGS AB

Trükkija: Eskilstuna-Kuriers

Tryckeri AB Eskilstuna 1975

Pitka ...

Alg. lk. 1

Pitka kohta leiduvad Nõukogude Eesti Entsüklopeedias, kus tema surmaaeg on määratud 25. septembril 1944.

Miliste faktidele see toetub, on teadmata, küll on aga teada, et kaua aega pärast uuris NKVD inimestelt, kas nad midagi teavad J Pitkast. Selle küsimusega on kumidavasti kimbutatud mitmeid Eestis ja ikka ja jälle üleküüamistel eistatud.

Ma ei usu, et see Sinai kokkulepe oleks meie araablaste huvides.

• Vastukarva

VALESID ON KAHT LIIKI: poolvaled ja julged valed. Autoritaarne propaganda on neld alati kasutanud vaheldumisi, et tekitada desinformatsiooni. Näiteks:

"Nyheter från Sovjetunionen" vastab lugeja küsimustele: Kas võib ükskõik kes N. Liidus reisida välismaale puhkusele, nagu meie Rootsis?

Vastus: Muidugi! Ja seda tehakse meeleldi. Möödunud aastal reisis üle 2 miljoni N. Liidu kodaniku välismaale, muuhulgas Rootsi, turistidena või sõprade ning tuttavate külalistena.

See on poolvale! Muidugi sõitis turistid välismaale (enne kõike satelliitriikidesse), aga kõik organisatsioonid ekskursioonide korras, kuhu vaid "eelistatud" pääsevad. Sugulaste külustajad oli vaid väga väike mürdosa – ja kui mitu ärandlast tuleb ühele loale?

"Kas saab N. Liidus osta rootsi, saksa, inglise või teist välismaist ajalehti?"

Vastus: "N. Liidus saab osta või tellida üle 2000 välismaist ajalehte ja ajakirja. Peale selle annavad Inglismaa, USA ja teised riigid välja oma ajakirju vene keeles. Ka need on kioskides müügi."

Julge vale (kui ma arvata, et N. Liidus saab osta välismaiseid kommunistlikke ajalehti – neidki mitte kõiki ja alati).

Samast ajakirjast loeme Läti kohta: "Kodanlikud võimumehed amputeerisid, tüüstasid ja ruineerisid riigi."

Selle majandus langes äärmiselt viltsusse. Riia ja Liivimaa sadamates suri üle välja. Raudteetehastes valmistati naelu, hobuse-raudu ja lukke.

Saatus püües: just neist hädavaalikest asjadest on N. Liidus ikka veel karjuv puudus! "Kodumaale" on kaasaandeks pandud värvirüüts suurekaustaline 6-leheküljeline ingliskeelne brošüür, mis peab andma "Informatsiooni" Nõukogude Eesti kohta. Iseloomustavalt algab see Podgornõi artikliga, mis on ilustatud piltidega N. Liidu "vemasvabarüüdistest".

Artiklist on oma valedes silmapaistev varem "Kodumaas" ilmunud Hendrik Alliku (parteililge alates 1917) kirjutus "Kolmkümneviis aastat eesti kodanliku valitsuse lõpust". Selles on Eesti käesoleva sajandi ajalugu muudetud äratundmatusest. Asi ei sa: selista üksinda lihtsameelsuses, "rikkel on ju võimude poolt heaks kildetud.

Toome ainult ühe näite. Võimude võimust jooks 1940 kujutatakse artiklis järgmiselt:

"Eesti kodanlus tundis ennast täiesti isoleerituna. Selle tulemusena otsustas Põhja valitsus sõlmida N. Liiduga mittekallaletung ja vastastikkuse abistamise lepingu... Valitsus suurendas politsei koosseisu ja tõstis maksu... Pärast Hitleri võitu läänes hakkasid Eesti, Läti ja Leedu reaktioonärased valitsused tegema ettevalmistusi Hitleri idarinnaku sillapea jaoks... Juuni teine pool 1940 meenutas revolutsioonilise 1917. Tööstustes toimus streiki ja poliitilisi mittinguid... Kompartei keskkomitee kuulutas välja 21. juuniks üldstreiki ja kutsus töötavaid rahvast üles kukutama valitsust. Töötav rahvas järgis üleskutsu ükemeelselt... Töötav rahvas oli relvadeta. Põhja valitsus omas sõjaväe, kuid silmapaistvalt suur sõdurite arv demonstrende hulgas tegi selle kasutamise võimatuks. Põhja diktatuur varises kokku ilma verevalamiseta."

See näib seist olevat "julge vale". Aga ometi pole autor täiesti usaldanud oma faktikta, ta segab ettevaatlikult sekka pisut "poolvaled":

"On võimalik, et mõned selkide kodanlaste ulgas oleksid tahtnud kasutada relvi. Kuid nende sõjakus ei pöördunud esile, kuna Põhjaarmee üksused viibisid Eestis. Niimoodi aitas nõukogude rahvas eesti töölist neil ajaloolistel päevadel."

Ei või ju ometi olla, et Eesti kompartei oma jõuga teostas selle ajaloolise sündmuse. Tuleb tänu avaldada ka N. Liidule.

Brošüür on mõeldud ilmselt selleks, et eesti pagulased jagaksid seda oma rootsi või ameerika tuttavatele, et need saaksid "objektiveerit" informatsiooni...

VÕITLUS OOPIMUMI, s.t. usu vastu kestab N. Liidus edasi. Loeme Eesti kompartei propaganda ja agitatsiooniosakonna esimese asetatja Krasnoselskaja kirjutisest muu hulgas:

"Religioosused elarvamused on tingitud traditsioonidest, mida põlvist põlve edasi antakse, kodanlikust propagandist, mis levitab meile võõrad ideid ja vaeade, üksikute inimeste eraldatusest tootmis-kollektiivist ja aktiivsest ühiskondlik-politilistest elus..."

Mõnes kultuurhariduslikus asutuses ja muuseumis ei pöörata alati tähelepanu süstemaatilisele ateistlikule tööle. Ateistlikku kasvatustööd tuleb teha mitte ainult usklikuga, vaid ka nendega, kes arvavad, et usk ei too kasu ega kahju – samuti ateistidega."

Aseaineks pakutakse "elu-sündmuste piduliku tähistamist". On käidud Lätis tutvumas "hõbe-pulmade kollektiivse tähistamisega", mille tulemusena soovitatakse ka Eestis seda "julget katsetamist". Tuleb pühitseta ka täiseal-leks saamist (ilmselt aseaine kiriklikule leerile). Tuleb rõhku panna "emotsionaalsele küljele", vajaka on jäänud ürituste pidulikkusest.

Aigkristluse võitis üle terve rea rituaale ja dogmasid paganilike religioonidelt. Meie esivanemad segasid paganlike kombeid katoliku usu rituaali. Nõud on kommunismile ja võtnas kristlikke kombeid – ja mine tea, pikapeale vahest ka dogmasid. "Pühapäevade" tänavaval käimine oli ju moes talnismisi ajal, samuti "punane nürk".

Tammase andis oma näiden-dis "Kuningal on külm" kuningale nõu "vasika usku" minna, kui vasikaustamine liiale läks.

Hea nõu!

Taimmukuru

"Karussell" on jälle käimas...

Riin Rivanool VALU

Igatiks teab, et valu on kole asi ja pole maailmas ühtki inimest, kes seda ühel või teisel korral tundnud ei oleks.

Mis valu just on, seda pole aga sugugi kerge seletada. Proovisin – ei saanud hakkama. Et valu üks ebamugav tunne on, selleni jõudsin, aga edasi tuli juba raamatust abi otsida ja seal seisis nii:

"Valu on aisting, mis tekib tunde-erkude lõppelundide tugevast ärritusest kas mehaaniliselt (rõhuline, puudutamine), keemiliselt või liiga kõrge või madala temperatuuriga", ja kui te nüüd ei peaks teadma, mida tähendab aisting, siis ma seletan edasi:

"Aisting on psühholoogilise analüüsi teel saadud elementaarne hingeolu, mis esile kutsutud välisilma objektide mõjudest meeleorganile või organismi enda oludest (ärritusel)."

Lühite, eks ole? Aga kui te ikkagi ei talpa, siis minult ei maksa enam edasi küsida, sest mina ka aru ei saa.

Valu on veel defineeritud kui elamust, mis alati on ebameeldiv ja varieerub kergest ebamugavusest kuni intensiivse agoniiani.

Silamaani oli juttu füüsilisest valu, aga peale selle on veel mitut ja mitut liiki teisi valusid, nagu südamevalu, lahkumisvalu ja armuvalu. Ah, kes küll seda viimast poleks tunnud! See võib nii juhe olla, et hüppa või kirkutornist alla, heida rongi ette või sulpsa kõrgelt sillalt vette. Aga vahet on see hoopis sügise magus valu, hakkab nagu piste südame alla peale ja läheb kui virvendav värin tervest kehast läbi. Ent mis me sest räägime, teate ju isegi...

Laete valu aga on see kõige kohutavam, emale eriti.

Enam kui kümnekond aastat tagasi, kui meie Margus alles poisike oli ja iga perekonnaliige agarasti väljas tööl käis raha tegemas, tulid igaühel mitmed valudaeavad omajõul läbi teha. Ühel kombusel talvepäeval heistas Margus koolist koju jõudnud mulle tööle, et kõht valutab, kohe koladasti valutab.

"Kust kohal ta valutab?" pärjasin.

"Kohe igalt poolt."

"Kas paremalt poolt? Kui vasakule poole vajutada, kas siis teeb paremal pool väga valu?"

"Lihtsalt koledesti!" ja nüüd oli poisil juba nutt kurgus.

"Heida pikali, ole vagusasti! Ma helistan arstile ja siis sulle kohe tagasi."

Selge – see on pimesoolikaks! Akutne juhus, mu oma diagnoos on pandud ja aga arstil ole sinna palju lisada. Aga võib ju veel proovida, et mida ta soovib teha või nii.

Kuna on reedene päev, pole arstidega õnne. Mu oma ihuast on nädalalõpuka ära sõitnud, teine öeldakse olevat haiglas ja kolmas lihtsalt ei vasta.

Tuhat mõtet tormab läbi pea. Peab lapse saama haiglasse! Kui tellida taksi? Aga poisil pole ju nii palju raha, et sõidu eest välja maksta. Ehk saadaksid nad sealt auto välja ka võla peale? Vaevalt küll! Või kui prooviks helistada naabrimaadamile, et viigu laps haiglasse, aga siis tuleb meelde, et seal on ka kõik tööl. Või kui...

Telefon heliseb uuesti. See on jällegi Margus. Räägib koerast ja jalgrattast, haigust aga valu ei nimetagi.

"Kuidas on kõhuvalu?" segan vahela.

"Ah see, üle läks! Vaat, ma ei saanud arugi, et kõht oli tühi. Sõin nüüd kõhu täis ja ongi korras."

Ei noh muidugi, miks ta siis korras ei ole.

Paar kuud hiljem juhtus umbes sama lugu. Jällegi poisike helistas – kõht valutab, kohe koledesti valutab.

"El, teist korda mind sedasi ait ei veeta," mõtlesin lapsevanemlikus teadlikkuses ja süüna:

"Küllap su kõht on tühi. Sõis tugevasti, võlleivad on külmetuskapsid, võta pilma ja jätast ka veel otsa – tore, eks ole – ja helista uuesti kui üle ei lähe!"

Helistaski. Nuttis päris hädase häälega: "Sõin ja nüüd kõht valutab veel hullemini!"

Hirmus! Pole kahtlust, et laps on sedapuhku tõsiselt hädas, sihukest saja tunneb emastda otsemalid häälest ja olemisest. Ehk on sooled keerduis? Seda juhtub, kelle poisil see nüüd oligi ja ainult kiire operatsiooni päästis lapse elu.

"Heida kohe voodisse ja tõmba põlved lõua alla käägarasse! Asi on tõeline. Katsum saata ambulantsauto, millega sind haiglasse viiakse. Ja helista silmapilki, kui läheb halvemaks või ka paremaks!"

Kõik rattad tuleb käima panna ja kiirus on oluline. Arsti kutsuma pole mõtet – niisugusel korral on haigla ja kiirabi ainsaks lahenduseks.

Telefon aga heliseb, siin maal on igaugune rahva teenimine äri, kunded vastu tuleb olla viisakaks, oma isiklikud asjad peavad ootama.

Vihale ajab, süda puperdab ja hirm tuleb peale ja telefon aina heliseb uuesti ja uuesti. Lapse elu on hädas, nüüd peaksin lõpuks ometi saama ambulantsauto välja helistada, aga just siis tuleb jällegi uus telefonikõne. Margus sedapuhku.

"Noh, kuidas on? Kõhredsi?" nõuan nii et hirmuhigi otsa ees.

"Ei ole midagi. Kõhuvalu läks üle."

"Mis siis oli?"

"Ma ei saanud arugi, et püksirihm oli liiga kõvasti ümber."

Tegin lahti ja oligi korras."

Ma arvan, et ma vist vandusin sel korral. Valu võib ju olla tõeline, ent hirm on asjatu.

Valusid ei maksa alati uskuda, isegi, kui on südamevalu ja omaenda oma, siis küll...

Tubin ja Kalam muusikakriitikas

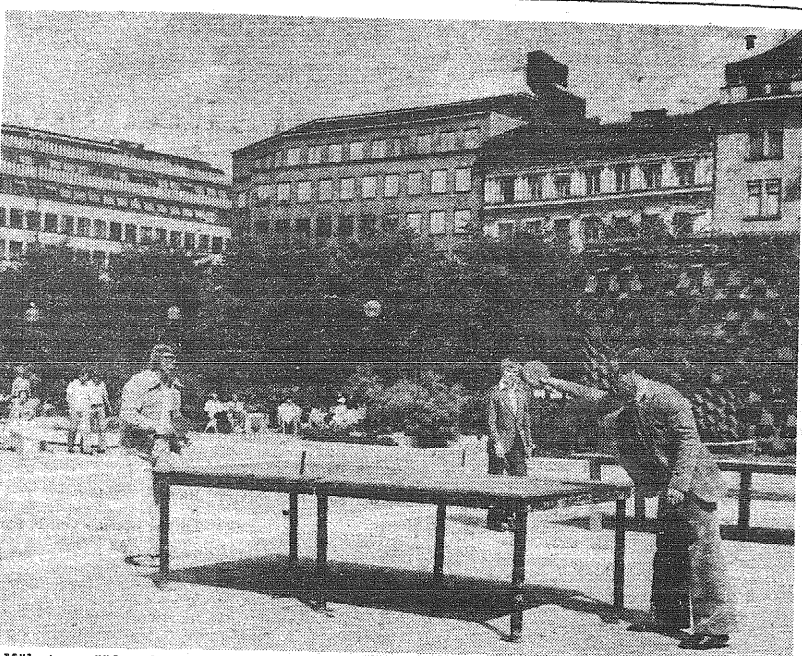
Endel Kalami saatatud kammerorkester – New England Chamber Orchestra – esines 5. oktoobril uue kontsertide seeria avakontserdil ja sai kahe ameerika muusikaarvustaja ülistavate arvustuste esiliseks.

"The Boston Globe" kirjutab, et "New England Chamber Orchestra koosneb tuntud kuulsustest muusikutest, kes esinevad ka Bostoni Filharmoonia. Cambridge Festival Orchestra ja Sarah Caldwell'i ooperiorkestris. Nad ei ole arvatavasti kunagi esinenud nii erksalt kui Endel Kalami juhatusel moodunud pühapäeval. Mozarti "Divertimento K. 138" kõlas elavalt ja distiplinieritult. Eesti helilooja Eduard Tubina "Music for Strings" (1933) demonstreeris komponisti keelpillidele ekspertlikult loodud mõdukaltmoodsas idioomis meeldivalt efektselt teost ja Bartoki "Rumeenia rahvatantsud" tantsisid täpsele – kirjutab "Globe'i" arvustaja Richard Buell. Kontserdi solist, rahvusvaheliselt tuntud sopran Carole Bogard, kes esines koos orkestriga Benjamin Britteni värivärkude ja ulatuslikus teoses "Les Illuminations", op. 18, sai oma elegantse

esinemisega hõlgava kriitika. C. Bogard on tuntud oma esinemistega Berliini ja Hollandi pidustustelt, arvukalt esinemistelt Taanisi ja mujal.

Ülemaailmselt tuntud ja mõjukas "The Christian Science Monitor" kirjutab oma pea-arvustaja Thor Echert Jr-i kriitikas muuseas: "Endel Kalami ansambel koosneb neljateistkümnest brilljantsest mängijast, kes esinesid peagu laimatu. Tema graatsilise taktikepi all Mozarti "Divertimento" kõlas laulvalt ja delikaatselt, särava soojuse ja imestusväärset elegantse fraseerimisega. Eduard Tubin on eestlane, kes elab Stockholmis. Kalam on olnud tema muusika eestvõitleja ja otsustades "Music for Strings" alusel seda täiesti põhjendatult. See on profiiliga muusika – ründav, kaasa haarav ja lüh. Bartoki "Rumeenia rahvatantsud" kõlasisid kaunilt, erilist kõlarikka intensiivse ettekandega.

Ka "Monitori" arvustaja on võlnud Carole Bogardi suurepärase esinemisest ja ta märgib, et "orkester ja lauljanna kõlasisid koos imestusväärset ekspressiivse üksusena." (VES).

Mälestus mõõduvõetavast. Stockholmis Kungsträdgårdenis on käimas lauatennis mäng vabaõhutegevuse raames.

Stipendiumid eesti keele harrastajatele anti üle

Kevadel peetud Eesti Laenuhoiu Ühiseuse koosolekult tehti teatavaks uue fondi loomine, nimelt Stockholmis eestlaste Alide Tundu nimeline sihtasutus noorema põlve eesti keele harrastajate toetamiseks. Ja nüüd toimus Eesti Majas pidulik stipendiumide üleandmine pr. A. Tundu, E. HU esimehe A. Ventseli, stipendiaatide ja külaliste osavõtul.

A. Ventsel tervitas kokkutulnud ja tutvustas sihtasutuse põhimõtteid – eesti keele alalhoidmiseks ergutada ja õhutada neid, kes harrastavad eesti keelt ja esinevad omapoolse panusega meie noorte keskel. On harukordne ja tervitatav nähtus, et kultuurihuviline isik juba oma eluajal loob sihtasutuse, et jagada summasid tubilidele ja rahvuslikult meelestatud noortele.

Stipendiumide kogusumma 5000 krooni jagati tänavaste stipendiaatide vahel järgmiselt: Aarand Roos 2000 krooni, Eva Merike Kangro 1000, Paul Laan 1000, Eesti Aigkool 500 ja eesti keele ja kirjanduse ajakiri Tulimuld 500 krooni.

Stipendiumide üleandmisele järgnes Aarand Roosile ettekanne, mille pealkirjaks oli "Eesti keel mandritevahelise keelena". Referent leidis kõigepealt, et meie pessimism eesti keele saatuse pärast on liialdatud, eesti keel on maailmas üks 50 keelest, mida kasutatakse suuliselt ja kirjalikult kõigis ühiskonna funktsioonides, ja teiseks on eesti keel "suur keel" ka geograafilisest aspektist.

Ta rõhutas, et mustlaste kõnekeel ilma kirjakeele toeta on põlunud elujõulisena juba tuhat aastat maailma mustlaste vahel, mispärast meil ärgu olgu muret 30 maa-pao aasta järele.

Rohkem mures oli referent eesti keele arengu pärast. Et see toimub N. Eestis, kus tuntud põhjustel majanduslik ja tehnoloogiline edasijõudmine ei pea samu läbemaailma rikkidega, tuleb pagurlastel teinekord 10-15 aastat oodata sõnu uute mõistete jaoks, ja selle ajaga on nad juba tarvitsusele võtnud asukohamaade sõnu või loonud ise uusi.

Rahule ei või ka jääda teatud tõega eesti keele alal N. Eestis, kus

keelemeestel on halvad eeskujud Moskva direktiivide näol. Roos tõi näited keele riistamise ja asus siis arutama teisi võimalikke arengusundi eesti keelele, nimelt selle lähendamist maailma suurkeeltele resp. soome keelele.

Esimest ta ei pooldanud rahvuslike põhimõtteid, sest oma (ja omapärane) keel on meie rahvuskultuuri tuumaks, vaid soovitas eesti keelt lähendada soome keelele, nagu tegi seda omal ajal Joh. Avvik.

Roos nentis, et Soome oma kõrge majandusliku ja kultuurilise tasemega on niisugune riik, millele võinuks areneda Eesti Vabariik. Ja soome keeles juba leiduvad kõik need sõnad, millede järele eesti pagulased puudust tunnevad. Ta avaldas imestust, miks Tallinnas ja Tartus ei osata selle lähisugulaskeskele saavutus! Ära kasutada sõnavara suurendamisel. Muldu on ju kontaktid väga tihedad kahe hõimurahva vahel.

Eesti keele propageerimisel noorte hulgas ei tuleks argumenteerida eesti keele lüga, mis pealegi on subjektiivne mõiste, vaid tuleks esile tõsta keele efektiivsust suhtlemisvahendina. Eesti keele suurimast eelistest nimetas Roos kõigepealt soome-ugri keelte ri-

kast derivatsiooni-süsteemi, mis võimaldab ühest tüvest tuletada pesaegu piiramatu arvul uusi sõnu, mis on reeglipärastena iseenesest mõistetavad.

Teiseks ta tõi esile deskriptiivse elemendi (häälesümboolika), esitades näited sellest, kuidas üheainsa hääliku väljavahetamisega võib saavutada eri tundevarjundeid.

Lõpuks soovis referent "oma niigi subjektiivset ettekannet lõpetada veelgi subjektiivsemalt" ja keele praktilisuse kõrval jutustas üht-teist emotsionaalsest küljest. Vastupidi keeleteadlaste teesidele pole Rootsis isiklikult eesti keele alul abinõu, vaid eesmärk.

Ettekande järel asuti rikkalikult kaetud kohvilauda. Stipendiaatide nimel pidas Paul Laan tänukõne sihtasutuse loojale pr. Tundule, tõi esile tema head eeskujut aktiivselt ja aineliselt kaasa aidata eesti keele edendamisel. Ühtlasi tänas sõnavõtjal kõiki vanema põlve emakeele õpetajaid tehtud töö eest – neid oli koosviibimisel üsna mitu.

Vestlus jätkus sündimatuult hubastes ruumides ja lõpuks mängis Sandra Umbilla viiulil kaks pala ilusale õhtule punktipanemiseks.

Aarand Roos, kes sai suurima stipendiumi, pidas ettekande keelekontaktidest.

Paul Laan, üks stipendiumi saajaid.

Humor

Kohtus esitatakse küsimusi tuntud näitlejale tema isiku kohta.

"Mu härrad," ütles näitleja, "mina olen kõigi aegade suurim ja parim näitleja."

"Vahandage," ütles kohtunik, "kuid kohtus ei ole lubatud hoolbeld."

"Härra kohtunik, mina olen õieti väga tagasihoidlik inimene, aga kuna ma pean siin rääkima vande all, siis ma pidin tätt rääkima."

★★★★

Kohtunik küsis kaebuselust: "Miks te ei viinud seda hinnalist sõrmust siis leibubroosse, kui õhlete, et olete ta tänavalt leidnud."

"Ma tahtsin seda just teha," vastab kaebalune, "kuid siis ma nägin sõrmusel kirja: Igavesti sinu."

Eva Merike Kangro, 1000-kroonise stipendiumi saaja.

Eksiilkirjanike raamatunäitus

MÜNCHEN (EPL) – Siinse Kunstnike Maja suures pidussaalis toimus publikurohke eksiilkirjanike ühepäeva-raamatunäitus – Tag der Exilliteratur – ning Ida-Euroopa kirjanike avalik diskussioon paguluses elavate autorite olukorrale ja ülesandele. Eksponeeriti ligi 1000 raamatut proosa, luule, ajaloo ja muueriala kirjanike töödele.

Peale eesti, läti ja leedu kirjanike olid esindatud bulgaaria, kroaatia, poola, rumeenia, slovakkia, soome, saksa, tšehhi, ukraina, ungari ja vene kirjanikud. Ürituse korraldas Saksamaa Vabade Kirjanike Liit. Eesmärgiks oli äratada suuremat huvi saksa hujekasommas ja kirjalastest hulgas paguluses elavate autorite vastu. Niinimetatud ümmarguse laua diskussioonis proosa, tšehhi, slovakkia ja vene kirjanike vahel leiti, et eksiilkirjanikel on kaks tähtsat ülesannet – oma keele ja kultuuri alalhoidmine ning võitlus tõe ja õiguse eest. Kõlaliskeleleja. Lõdudpäeva asepresident Richard Jäger, töötas Saksamaa ajalooliste sidemetest tähtsust Ida-Euroopa rahvastega ning Lääne-Saksamaa vastustust selle eest, et eksiilkirjanike hääldest silmest avalikkusest ei kaoks.

– Meie ühine ülesanne koos eksiilkirjanikega on läbistada see valkuse müür, mis meid lahutab Ida-Euroopa rahvastest, ütles Lõdudpäeva asepresident.

Kogu üritusest toimus saade Baieri televisiooni programmis ja sellest teatas ka RL. (EPL/KS).

Vello Salo peatõlgiks

Helingsisse akordionil maailmameistrivõistlusele lendas Torontost preester Vello Salo, kes on sinna kutsutud peatõlgiks.

Seekordsete võistluste korraldamine toimu Soome Harmoonika Liidu poolt 17–19 okt. Helingsis, millest võtsid osa 10 maad, kusjuures iga maa võistlusele saata kuni kaks osavõtjat. Võistlus toimus noorte (kuni 18 a.) ja vanade grupis. Osavõtjaid on olnud tavalliselt 20–30 ümber, sellejuures on noortele eelviistlused peetud vastava maa akordioniliidu poolt juba enne ja paremad tulemused saadetakse heliindistatult zõhritile.

Kiiski vastus dr. Aunale

Mõnedest kummalistest "ümberhindamistest"

KANADA (ME) — Eesti Liit Kanadas 25. aastapäeva puhul esimese pikema kõnega dr. Karl Aun. "Meie Riik" (12. sept. 1975) refereeriti põhjal on ta ütelnud mh., et "Külm sõda on praegu juba ajalugu. Ajaloosid aal ta 1939 Ungari mässu nurjumisele. Selgeks sai, mida varem et teatud või ei usutud, et Ameerika ikestatid rahvaste vabastamispoliitika et tähendanud mitte Ameerika ahi, kui hida oli kõige suurem, vaid tähendas, et ikestatid rahvad teogu ise kasta. nüd tulest välja. Seda talbati ja saadi sellest kiiresti aru kodumaal Eestis, milte aga veel kaua aega väljaspool". Dr. Aun loetleb edasi eestlaste kultuurilist tegevust kodumaal vastukaaluks okupatsioonile.

Aga selleks polnud vaja mingit Ungari mässu nurjumist, vaid juba varemgi toimus sel ajal mõndagi — nii eestimees Sovjeti okupatsioonil ajal tegutsesid laulukoorid (kuigi Lauljate Liit likvideeriti) ja rahvatantsurüü, lutsu raamatuid, tolmus kunstnikud ja uurimistööd, lõikloos, kuigi kompartei eeskirjad järjeste suuremaid kitsendusi tegid.

Seda jätkati Saksa okupatsioonil ajal, hoolimata nn. rahvakavastatultuse suunamistest. Ka teise Sovjeti okup. tulles püüti hoida laulukoori, rahvatantsurüü, avaldati raamatuid jne, kuigi terror pidevalt kasvavas, saavutades oma kõrpunkti 1949—53.

Et pilt 1965 eelmisega võrreldes veidi paremus poole muutus, pole aga mitte seletatav Ungari mässu nurjumisega, vaid pigemini sama aasta veebruaris Hrushtšovi poolt peetud kõnega, kus ta kritiseeris Stalini terrorit. See äratas lootsi ja trimised kasutasid kompartei ajutist nõutuse perioodi osavasti ära.

Kahjuks aga pildid nad varsti kogema, et ohjad peatselt uuesti pingule tõmmati. Oligu näiteks toodud, et kirjanduse alal on Eestis jätkuvalt väga suur osa otsustada Stalini-aegsel kultuuripoliitikal Endel Sõgelli.

Dr. Aun märgib, et "eestikeelsest kirjasaone on sõjajärgses Eestis kirjatatud sama palju kui kõigil eelneval aegadel kokku kaasa arvatud ka iseseisvuse aeg. ...

Enne kui selle kohta midagi lähemalt ütelda, peaks dr. Aun siiski eistama arvud ja allikad, millele ta oma väite rajab.

Iseseisvuse aeg kestis 22 aastat. Teine Sovjeti okup. seni üle 30 aastat — lehekülgedes arvuut ütletamine et oleks sellega veel midagi imelikku. Ohtuolem on aga, mis neli lehekülgedel leidub. Lenini jt. teiste toalist teosed on teatavasti ilmunud mitmekümnetuhandelstes tiraazhides. Et aga algupärase loominguaga asjad iseseisvusaajaga võrreldes sugugi head pole, seda tõendagu järgmine lugu.

1963 ilmus Tallinnas Jaan Kärneri artiklite kogu "Lehed tulude". Mulle jäi arusaamatuks, miks sãal Tammsaare "Tõe ja õiguse" I osa arvustuse pealkiri oli pandud nurksulgedesse. See müsteerium selgus, kui hiljuti oli võimalus tutvuda sama autori "Lehed tulude" II kõitiga iseseisvusaajast (1937).

Selles on "Tõe ja õiguse" arvustus ainult üks osa 1938.a. eesti proosa ülevaatest. Peale Tammsaare romaani vaadeidakeks nimelt veel järgmist teoseid: Metsanurk — Järljatu haid, Vardi — Haabvere, Mõk — Kesatõbbik, Luts — Olga Nukrus, Ants Lintner, Gallit — Vastu hommikuit, Aja jarmassid, Roht — Jutud Kõrreklust, Imeli-

kud juhtumused Tatriku alevis, Vallak — Ajude mäss, Rumor — Mõrgine viin, Kivikas — Miniatuuri Rood — Bertli Holmqvist, Mardlane — Mees ja tema habe, Parijõgi — Semendivabrik ja veel 8 novellikogu.

Sama lugu kordub: Jakobsoni "Vaeste-paistae alevi" arvustus on sovjetiaegses väljaandes nurksulgedes, tegelikult on see osa artiklist "Eesti proosa 1937", kus leia- vad vaatlemist järgmised teosed: Reed Morn — Andekas parasit, Alver — Tuulearmuke, Roose — Võhrupessa, Pert — Punane lilla, Vallak — Hulguis, Roht — Maa, Raud — Videvikust varavalgeni, Mõtslane — Liblikka lend, Mu kodu, Luts — Õplane Valter, Parijõgi — Laevapõist plevit, Kivikas — Punane ja valge, Metsanurk — Viimane päev, Gallit — Rististõitjad, Semper — Silitalad, Ellinor, Mändmets — Läbi rädi, Jurna — Tavalised, Mõk — Anne-Mari, Sirge — Võõras võim, Maanteel ja veel 7 teost.

Umbes selline on pilt teistest iseseisvusaajast aastast. Loomulikult ei võinud okupandid lubada toalist ülevaadet trükkimist, sest selle kõrvale poleks okupatsioonilaastal midagi kõrvale seada. Me teame ka, et kaua aega oli umbes 70.000 maapaos viibija poolt valdatud uudislooming absoluutselt arvuutit ees umbes 800—900.000 eestlase jaoks kodumaal ilmuda lubast. Ja praegust peaks romaaniitoodang ütletama ka absoluutselt kodumaise arvud. Suhteliselt võttes on aga teistest aladel maapaos osatähtsus jätkuvalt ouline.

On seepärast imelik, kui dr. Aun leiab, et "me ei saa enam öelda, et eesti rahvuskultuur on see, mis on väljaspool".

Ta loetleb kodumaiseid nooremaid autoreid, kellest me "pole veel kuulnud". Oleme külli, ja lisaks nia veel nimesid, nagu Mati Unt, Valton, Kaplinski, P.-E. Rummo, keskmiseist generatsioonist ka Kross ja Niit. Aga miks unustada need, kes paguluses loovad? Ma ei hakka nimesid loetlema, vaid soovitan kõigile Mõgi. Ristikivi ja Kangro ülevaateist "Eesti kirjandus paguluses".

Aun jätkab: "Meie rahvusvennad ja -ed kodumaal võivad nüüd öelda, et eesti rahvuskultuur on see, mis ta on kodumaal — ja neli on õigus".

Kõitsiksin, kas kodumaal on ilmunud Suitsu, Vianapu, Underi, Kangro, Adamsoni, Talviku, Alveri jt. meie luuletajate kogu looming? Minu teada on see seni ainult paguluses kättesaadav, samuti kui maapaos esilekerkinud luuletajate oma. Üku Masingu kolm uut kogu ilmusid paguluses — kodumaine luuleantoloogia teda "ei tunne".

Dr. Aun märgib laulupüüdis. Sel suvel Tallinnas peetud üldlaulupeol olid kavas näit. Tulvikovi Ullistaelu, Arro — Rahvaste sõprus, Tormise — Lenini sõnad, Lätte — Lenini samm, Kaljuste — Laul Nõukogude Eestile, Naissoo — Lenini lipp, Sostakovitš — Rahulaul, E. Kapp — Nõukogude Eestile jt. propaganda asju, samuti Saare "Leelo" võitlitud tekstiga. Puudusid aga järgnevad eesti autorid: Juhan Aavik, Joh. Hlob, Artur Kapp, Cyrillus Kreep, A. Kumileid, A. Lätte, J. Siim, P. Sõda, A. Thomson, E. Tabin, A. Vedro, E. Võrk ja loomulikult kõik paguluses esilekerkinud autorid. Ilus eesti rahvuskultuur!

Samal ajal aga paguluses peetud laulupüüdis on alati pöötnud pak- kude läbilõike meile silmapaist- vaimist koostöökomponentidest — nii ka kõneoleva aasta suvel Rootsis Norrköpingis peetud laulupüüsil. Ehkki me lauljate arvult ei saa võistelda kodumalaste piidustustega on meil siiski võimalik jätkuvalt

Ebatavaline vaade Eesti pealinnale

Vaevalt on keegi varem näinud Tallinna sellise nurga alt, kus Toompea ja Pikk Hermann on küll esiplaanil, kuid jästavad seninäh- tuga täiesti erineva mulje. Foto on võetud saksa lennuki ME-108 pardalt arvatavasti 1941 siis, kui Tallinn oli veel venelaste

kõlas, või siis peatselt nende välja- paikamist Eesti pealinnast.

Pildi võttis üks sakslane, kes sõja ajal teenis õhujõududes pardafo- tograafina. Ta on korduvasti len- nanud üle Tallinna, Pihkva ja Riia ning teinud rikkalikult fotosid ee- skätt Peipsi kallastest.

meelde tuleb, milline peaks olema eesti laulupeo kava.

Dr. Aun küsib: "Kas mitte nä- taks Veljo Tormise poleks see nimi meie, mida Sibellus on olnud soomlastele?" — Ei.

Sibellus on kõigepealt tähele- pandav suure sümfooniikuna. Tormise tugevamaks küljeks on eesti rahvamuusika väljatõtte- mine koorilauludeks — seega on ta Mart Saare ja Cyrillus Kreepi tõe jätkaja, olles andnud mitmeid silmapaistvaid saavutusi. Kui me aga otsime sümfooniikut, siis Si- bellust ja taarlane Nielseni kõrva- le on meil panna Eduard Tabin oma kümne sümfoonia jt. suur- vormis loodud teostega. Kahjuks aga puuduvad neist seni tänapäeva nõuetele vastavad heliplaadid, mis teia loomingu levimist on suuresti takistanud. (Ka Nielseni "maali- ma jõudmine" võttis kaua aega.)

Kui rääkida Tormisest, siis ei tohiks aga ka unustada silma- paistvaid keskmise generatsiooni autoreid maapaos.

Kaljo Rald näit. on loonud eesti rahvamuusika alineta reat suure- päraseid soololaule, umbes nagu meil varem Sar või Inglesmaal Britten. Miks neli nli vähe kasu- take meile lauljate poolt? Ka koorilauludes on Rald leidnud rah- vamuusikat rakendanud. Peale- selle on tal aga rikkalik n.õ. origi- naal-looming.

Huvitav oleks teada, mida sellest kuulab Baltimore'i eesti päevaleht.

Karl Aun eistab eesti rahvu- skultuuri suhtes mõningaid ümberhindanguid.

Eestikeelse Uue Testamendi juubel

USA mõitena praostkonna vai- mulikud juhid, praostid ja Konsi- stooriumi asesessorid Aleksander Hinn ja Rudolf Kiviranna, juhidvad eesti koguduste tähelepanu Ra- matkaasta raames ühele eesti- keelsele suurteosele, mille ilmu- misest tänavu möödub 280 aastat.

Selleks teoseks, mille mõju oli suur meie rahva usuelus ja meie keele kujunemiskõigus, oli 1715. aastal Tallinnas ilmunud Uus Testa- ment Põhje-Eesti murdes. Enne seda oli täielik Uus Testament meie rahvale kättesaadav ainult Lõuna-Eesti murdes a. 1688. Ilmu- nud "Vastse Testamendi" näol.

Uue Testamendi põhjmurdes ilmunist takistas raske Põhjaõda oma laastamisest, hävitustest, katku ja surmaga, mille ohvrika langesid ka mitmed kirikuõpetajad, kes olid rekendunud tähtsasse tõlkimi- stöösse.

1715. aastal Tallinnas Johan Kristov Prendekeni trükkikojas trükitud "Uus Testament" oli täht- tis eeltoõ 1739. aastal ilmunud ees-

tikeelsele Piiblile. Aluseks on mõ- lemale tõlkele võetud Piibli origi- naalkeeled. Tõlkijate poolt, kes olid lõikooli haridusega usuteadlased, lõkati tagasi ettepanekud, et tõl- ketöö soodustamiseks ja kiiren- damiseks võtta aluseks Piibli sak- sa, rootsi- või soomekeelne tõige.

Nii ilmus 1715. a. suurteos tea- dualliku tõlketöö tulemusena ja tema aluseks oli kreeka keelne originaal. Vana Testament 1739. aasta täis-piiblisle üligiti heebrea keelest.

Eesti kogudustel vabas maail- mas on põhjust raamatuaastal meelde tulebada "Uue Testamen- di" ilmunise suurt usulist ja rah- vuslik-kirjanduslikku tähtsust.

Raamatuaasta puhul soovitavad praostid kogudustes pidada loen- gud Eest Piibli saamisloost ja eestikeelse usulise kirjanduse tähtsusest meie rahva usuelus ja rahvuslik-kultuurilise arengu- kõigusa läbi sefandite, alates 40 aastat tagasi Ilmunud Wamradi- Kõlli katekismuse tõlkest a. 1636.

Harri Kiisk oponeerib dr. Auna seisukohtade vastu.

Torontos on lembit Avesson loonud peeni soolo- ja koorilaule, oreli- kontserdi, avamängu, kantaate jne. Kas neist midagi Baltimore'i kuulab? Ja kuhu on kadunud Udo Kasemetsa ulatulisik looming?

Usun, et need vähesedki näited peaksid tõendama, et meil on maapaos eesti (rahvus) kultuuri külluses, isegi, et näit. muusika alal on suur osa loomingu kirjas- tamata. Ka puuduvad meil raama- tud värviliste reproduktioonide- dega meie kunstnike teostest. Kokku võttes: nõrgaks küljeks osutub tutvustamine, aga mitte loomingu püüdmine. (Ja on ka tutvustajad — kui neli vaid raha oleks!)

Lõpuks veel mõni sõna 1959. aastast. Et kodumaal tegeletakse es- majoones kultuuriga, on seletatav asjaoluga, et poliitilisel alal seal puudub praegu võimalus midagi teha meie rahva enesemäärämi- sega meie taassuavutamiseks. Põ- randaaluse vastupanulikumise poolt läände seadetud apellid ja märgukirjad aga tõendavad, et lootus iseseisvusele pole sugugi kadunud.

Seda vähem on põhjust meil siin oma tegevust kohandada USA või kelle tahes võõrrigi poliitika järgi. Kui pagulased 1944 Rootsi saabu- sid, oli Rootsi tunnistanud Eestit Sovjeti osaks. Sellest hoolimata pandi siin kõiku meie suured välis- võitlusorganisatsioonid. Sel ajal elasid USA ja Sovjet maadejaga- mistühises Põltsandis jm.

Õnnelt hakati USA-le ja teistele lääneriikidele saatma märgukirju Eesti ohukorra üle. Meie pidime ja peamegi ajama ainult enda poliit- tikat ja tegema seda, mis on vaja- lik meie rahva huvides.

Koguteoses "Iseseisvuse tulekuks psevilit" (1923) kirjutab Julius Sel- jamaa, kuidas ta 1918.a. 12. jaan. käis koos Jaan Poskaga Petro- gradis Ameerika saadiku juures Eesti iseseisvuse tunnustamise kätsumust selgitamas. Ameerika saadik vastas mh.: "Kahetmata tunnustavad Ameerika Ühtsiirid Eest ja lga endise Vene keiserriigi rahvuse iseseisvuse makavaks, kui Vene rahvaste enamus selleks oma nõusolekut või ka nõudmist riigist äravõetavaks kohta on avalda- nud."

Õnneks ei jäänud aga eesti poliit- tikud ootama, kuni ameeriklased venelaste käest nõusoleku saavad!

Harri Kiisk

Sydney's surl 5. augustil Hans Laos, sünd. 9. juulil 1881.

Bridgeetonia, USA-s surl 3. okt. Adele Liilipuu-Luik, sünd. 1. veebr. 1909 Valgas.

Hollandis, USA-s, surl 13. okt. Marta Tõnisoh, sünd. 2. aprillil 1896 Tartus.

Peapiiskopliku koguduse palvenädal

Eestist läände

EEKL peapiiskopi ja nelja eesti kirikuõpetaja kaasõel peeti 13. oktoobrist 17. oktoobrini Stockholmis Djurgårdeni kenas kirikus kordalaanud palvenädal koguduse õpetaja A. Raiduri algatusel ja koordineerimisel. Palvenädala

aluseks olid Johannese Ilmutuse raamatut esimesed kolm peatükki ja nendes suunatud õpetlikud kirjalikud kogudustele.

Iga õhtu oli pühendatud eri läkitusele, mida seletas üks õpetajatest. Seega kõneles igal õhtul eri

õpetaja. Igapäevast palvist kui ka sellele järgnevat vestlust kohvilaas juhtis koguduse õpetaja Raidur. Kohvilaua eest hooldasid koguduse naisringi liikmed prouad Raidur, Sõmermaa, Mustel, Konno, Broberg, Must ja Aaslepp.

Pildil seisavad altari eest vasa-kult: õp. Kaarme, õp. Raidur, peapiiskop Veem, koguduse nõukogu esimees Mänd, õp. Takkel, õp. Lindström ja kand. Vaga.

(EPL-foto Lepper).

Rootsi küllastasid isa Asta Helnoja ja Heljode Härm. Ema küllastas Aleksander Kitsnik, õde Maria Särki, Arvid Ludvig ja Zhenni Holm, venda Elma ja Ants Malteus, Elmar Tohver, Ellen ja Henni Treufeldt. Sugulasi küllastasid Esther Leonore Randmets, Elve Millaar, Laine ja Toomas Kirtsar, Jaanus Reede, Maret Kasak ja Helga Krillel.

Ameerikas oli ema juures Alice Rehnol, isa juures Thomas Taevere, õe juures Meeri Sade ja Irlanda Pajula. Sugulaste juures olid Helmi Nilus, Kristi Nõu, Elvi Arumäe, Aino Ojamaa ja Feliks Pajula.

Kanadas küllastas venda Erika Välja, õde Marta Talfeldt, sugulasi Aino Merivald ja Öle Rosine Pikkmann.

Austraalias oli õe juures Ella Arumäe, Austrias sugulase juures Urve Mäe, Prantsusmaal sugulase juures Irina Raud ja Anna Luhtela, Belgias õe juures Anette Tamela, Rumeenias abikaasa juures Heive Ratt.

Soomes küllastasid venda Irma ja Voldemar Piltman, sugulasi Aino Alamaa, Viivi Roosipuu, Sirja Maas, Anna Liisa Näppi ja Silvi Miili.

Major Niinepuu In memoriam

Major Meinhard Niinepuu sündis 5. aprillil 1904 Ilasku vallas Kuremäel. Narva ühisgümnaasiumist astus ta Sõjakooli 1924 ja lõpetas selles jalaväe-klassi noorema leitnandina 1927. Tema kuulus sellesse sugupõlve, kelle kutseline õppeaeg ja järgnev töö algasid rahuaajal pärast Vabadussõda. Aga see sugupõlv koges varakult lihvardava naabrit olemasolu ja lühedust, mis näitas ennast mässukatse näol 1924.

Hormimikul, vahetult pärast mässukatse mahasurumist, oli kadett Niinepuu valveteenistuses ja mõlgutas mõtteid oma kaassõjasega, et salme ainult neil aastat vabaduses elada ja juba taheti vabadust meil vägivallaga võtta. Aga edaspidi? Kui kaua saame rahus elada?

Möödunud aeg on vastanud sellele küsimusele: ainult 16 aastat!

Nende rahuaastate kestel teinis ta Valgas Soomusrongide rügemendis, hiljem Tartus Kuperjanovi jalaväepataljonis ja II Diviisli staabis. Viimases lõppes tema Eesti Vabariigi aegne teenistus. Järgnes teenistuskohat Laskurkorpuse Elva poigus, mille koosseisus ta viiaks koos teiste väeosadega Venemaale. Tema pääsib küll isiklikult Vene NKVD juurde kütiselt, kuid peab läbi kütima kõik okukorrad, mis kujundavad eesti sõjameeste oskallise teekonna.

Venemaal jõudnu ja sakslastega lahingukontakti tekitimisel läppool Pihkvat leidis ta võimaluse lahkuda punaarmee ja tei sakslaste poole üle. Kuid kodumaale pääsemise asemel viidi kõik ületulnud — mõistamatult põhjustel — Saksamaale laagrisse — mitmeks kuuks traatata taha.

Saksamaalt kodumaale saabudes astus ta Omakaitse teenistusse pataljonile ülemana. Kindralinspektorini korraldusel määrati kpt. Niinepuu 1. veebr. 1944 formeeri- ma II Eesti Pihrikaitse rügemendi I pataljonile. Alates 20. veebruarist oli pataljon 72-mehelises koosseisus rindel Emajaõe suudmes ja viidi-

sealt üle Narva jõe rindele 26. märtsil asukohaga Krivasoo-Putku-Poruni jõe rajoonis. Pataljon inspekteeritud välimarssal Model ja kindral Hoffmann andsid üksusele kiitva tunnustuse ja 35 võitlejat said II kl. raudristi vääristuse osaliseks.

Pataljoni võitlustegevus lõppes 18. sept. 1944 käsuasamisega positsioonilt lahkimiseks ja korrapäraseks taandumiseks. Kuid ootamatu läbimurre Emajaõe rindel muutis olukorra. Kuna sakslastelt saadud korraldus jäi muutmata, tekkis sellest saatustlikke ümmistusi vähestel kitsasteel Virumaa soomaastriku sügavustes.

Meie sõjameeste olukord sarnanes seal Cäsari võitlejatega, kes saadeti Rubiconi taha viimast võitlust pidama ja ka sinna jääma. Kuid aastasest kõrgendusest saanud patul major Meinhard Niinepuu pääsis. Maad vallutanute eest varjates kulus tal kaks kuni paadi ja sobiva võimaluse leidmiseks. Väike paat asus mõne mehega ületama Soome lahte. Säärasaapaga ühijendati paati pidevalt lekkivast veest. Soome randa jõudmisel hakkas vee loopimine ja paat vajus teekonna lõppedes.

• Eksamid

Queens kolledži New Yorgis lõpetas DA kraadiga teatri alal Urmas Kärrner, kes läheb edasi õppima Inglismaale Jeanne White'i draamakooli magistri astme saavutamiseks.

Urve Riga lõpetas Kanadas Montreali McGill'i ülikooli BA kraadiga. Ta jätkab õpinguid Montreali Concordia ülikoolis kunsti alal.

McGill'i ülikooli Montreals lõpetas BSc kraadiga mikrobioloogia alal Viivi Rannu. Ta jätkab õpinguid Toronto ülikoolis eesmärgiga saavutada kaubanduse administratsiooni alal magistri kraadi.

McGill'i ülikooli Montreals lõpetas BA kraadiga cum laude psühholoogia alal Ruth Merits-Patterson.

McGill'i ülikooli Montreals lõpetas bioteemia alal BSc kraadiga Kaie Ojamaa.

M. Niinepuu saabus Rootsi novembris 1944. Hiljem saabus tema abikaasa kahe tütrega Saksamaalt ja perekond leidis endale elukoha Moindali linnas. Püüdlikkuse tulemusena suutsid nad võimaldada tütardele ülikooli hariduse.

Elukäik suundus rahuliku teele ja võimaks jätkuda. Aga karmid aegadelt pärandatud häired tervises kerkisid esile. Kümme aastat pärast pagulusse saabumist kaotas ta osaliselt tööjõu ja siis järgnesid häired südametegevuses. Teise südameataki tagajärjel lahkus Meinhard Niinepuu elust 7. oktoobril 1975.

Armas kaasvõitleja, jätan Sind Jumalaga ja avadan kaastunnet Sinu abikaasale, tütardele ja nende perekondadele raske kaotuse puhul. Sinu mälestuseks avaldatud read on vabad luuletused ja ülistused, sest Sinu rahvuslik-moraalne hoiak, Sinu tahtlus ja meelhus kõnelevad Sinu eest selget kaitset ja vastavad Sinu tagasihoidlikule iseloomule ja vääriskusele. Fuhka rahus!

JOHANNES KANT

Alingsåsi pihtkonna kolmkümmend aastat

On kulgenud enam kui 30 aastat, kui praost Jaan Gnudentich Lään-Koolis rajas kindla aluse uuele tegevusele. Alingsåsis moodustati kolmkond koosseisus Käisler, Järma, pr. Soodia ja pr. Kaasik. Kirikliku liikuspõhja jumalateenistuse pidas õpet. Jaan Rebane. Järgnes korrapärane pihtkonna täiskogu koosolek ja ühine kohvilaud. Täiskogu avapalvuse pidas õpet. Rebane. Edasist koosoleku käiku juhtis esimees Runt Paglant.

Pihtkonna täiskogu koosolekust võttis osa enam kui pool kohalikust eesti ühiskonnast. Oli ju täiskogu koosoleku päevakorras eelolevaks viieks aastaks uue nõukogu vallimise.

Tegevuse aruandest selgus, et pihtkonnal on 61 liiget. Viimase ühe aasta jooksul on peetud 45 jumalateenistust, nendest armulauga kaheksa. Jumalateenistust võttis osa 1422 kirikulist. Sisestulekuid oli Kr. 10.771:25 ja väljaminekuid Kr. 9.210:50, sularahas on kassas ja pangas Kr. 4.380:-.

Tegevusaruandega seoses tõstis Paglant esile, et sel aastal on meil kiriku elus toimunud tähtis sündmus — iga pihtkonna liikmel oli tänava kevadel esmakordne võimalus olla kaasostustajaks korrapärase peakoguduse õpetaja ja õpet. Karl Kool. Nõukogu liikmete vallimisele üle minnes on heameel teatavaks teha, et kandidaatide seas on kaks päris noort. See tõendab et meie ühiskonnas on järelekasvu, kellel teadmisi ja arusaamist ustavusest oma rahva, maa ja kodukiriku vastu.

Nõukogusse valiti: Valter Hinn, Martin Kallasmaa, Erich Kesküll, Wello Lillaar, Asta Oksman, Helmire Ong, Runt Paglant, Johann Sommer, Amanda Toom ja Herbert Toom.

Täiskogu koosolekule vahetult järgneval nõukogu koosolekul valiti pihtkonnale eelolevaks viieks aastaks juhataja; esimees Runt Paglant, abiesimees Martin Kallasmaa, laekur Erich Kesküll, kirja-

Runt Paglant, Alingsåsi pihtkonna esimees.

toimetaja Asta Oksman ja Valter Hinn. Revisjonikomisjoni valiti: Wello Lillaar, Johann Sommer ja Amanda Toom.

Kohvilauas võttis sõna peakoguduse esimees Wello Piirsalu, tundes headmeelt, et naaberlinn Alingsås on kiriklik-usulises elus omi asju ajanud eeskujulikkult.

Lõkuspõhiale vastavalt olid nii lilled kui tuldupaladega laua katnud perenaised Frida Hinn, Juuli Lillaar, Hilja Kesküll, Helmire Ong, Asta Oksman ja Edele Paglant.

Sellele kaunile koosviibimisele pani punkti oma õnnistavate sõnadega õpetaja Jaan Rebane. (EPL/R.P.)

• Leinateated

Passaia, USA-s, suri 1. okt. Rode Kõiv, sünd. 10. augustil 1924 Narvas.

Torontos, Kanadas suri 12. okt. August Mäe, sünd. 13. jaanuaril 1902 Virumaal.

Minu unustamata kallist
meest, isa ja vanaisa

Voldemar Neem'e

Sünd. 17/3 1912 Neemes
Surn. 23/10 1975 Göteborgis

mälestavad valusad leinas

ABIKAASA

TÜTAR PEREGA

Surma läbi lahkunud armast
venda ja onu

Voldemar Neem'e

Sünd. 17/3 1912 Eestis
Surn. 23/10 1975 Göteborgis

mälestavad sügavas leinas

PEEDU
abikaasaga
HEINO
perekonnaga
TOIVO

Puhka rahu!

Minu kallist venda, head onu
ja sõpra

Voldemar Neem'e

mälestavad sügavas leinas

ÖDE
JA ÖDEDE LAPSED
EESTIS

ELLA ja JOHANNES
MATI perega

LINDA PALM

Kallist sõpra ja sugulast

Voldemar Neem'e

mälestab

EINART NEEM
perekonnaga

Puhka rahu!

Arnold Siimon'it

mälestavad leinas endised
sõrvelased:

AUGUST RIST

ALVINE TIIDE

ANDRES TIITSON

LAAS KASEORG abik.

JULIUS RAND abik.

HARALD ROHTLAAN abik.

HANS SUUR abik.

FRIEDRICH MEIUS abik.

JUHAN JÜGI abik.

ANN KÖSTER perek.

Head sõpra

Arnold Siimon'it

mälestab

PEETER TÄNAV

Hillar Vrooman

Sünd. 23/10 1950
Surn. 19/10 1975

Mälestavad

ARNO ja KAI

AVO ja KARIN

KOIT ja RIINA

TEET VEERTEE

TOOMAS PAHV

Armast sõpra

Madis Parre't

mälestavad kurbuses

HENN, LILIAN, MATTI,

PYRE, TOIVO, VELLO

Armast ristilisa ja
perekonnasõpra

Arnold Juuse't

mälestavad leinas

HILLAR ja ARVO
TALISTE

perekonnadega

Armast sugulast

**Karl
Lichtermann'i**

mälestab leinas

PEREKOND LOOTSMAN

Armast ristilisa

**Karl
Lichtermann'i**

mälestab leinas

RISTIPOEG EMAGA

Armast ristilisa, head sõpra

**Karl
Lichtermann'i**

mälestavad leinas

MIRJA PUUSEPP

ARNOLD PUUSEPP
perekonnaga

Nelja organisatsiooni ettepanek riikliku toetuse jagamiseks

Neli organisatsioon – Eesti Komitee, Eesti Rahvushüügu, Eesti Rahvustööd ja Eesti Kultuuri Koondis – on saatnud ühise kirja Riiklikule Sissereguleerimisele palvega jaotada ESindusele ja Eesti Komiteele määratud riiklik toetus

hoopis viie organisatsiooni vahel, kusjuures Eesti Komitee saaks 75 000 krooni, Rahvustööd 15 000 kr., Rahvustööd 10 000 kr., Kultuuri Koondis 10 000 kr. ja ESindus 15 000 krooni.

ESindus on teatavasti varem teatanud, et ühist seisukohta toetuse jagamiseks ei ole võimalik saavutada ja on palunud endale määrata toetust 100 000 krooni.

Nelja organisatsiooni kirjas väidetakse, et Rahvustööd ja ESindusel olevat "enam-vähem sama sihiasetus", mis on "poliitilisel pinnal". Rahvustööd kirjeldatakse kui lala poliitilist koalitsiooni sotsiaaldemokraatide konservatiivsetel, kusjuures Rahvustööd olevat ligemale 30-aastase tegevuse jooksul välja kujunenud "tähtsaks kontakti-, informatsiooni- ja töökuseks".

ESinduse kohta üeldakse, et see ei ole organisatsioon tavalises mõttes ning seda iseloomustatakse kui "pseudoparlamendi paguluses", mille valimistest on osa võtnud väevalt viitendik eestlastest Rootsis ja mille 100 esindajast koosnev kogu käib koos – 12 1–2 korda aastas. Lõpuks üeldakse, et ESinduse jooksul tegevus olevat "minimaalne". Sellest lähtudes leiavad kirjale allakirjutanud organisatsioonide esindajad, et olevat kõige õiglasem anda Rahvustööd kogu ja ESindusele sama suur toetus: 15 000 krooni.

Edasi võrreldakse kirjas eestlaste ja lätlaste arvu Rootsis. Üeldakse, et toetuse määramisel ei ole arvesse võetud, et eesti grupp on läti grupist vähemalt viis korda suurem. Organisatsioonid paluvad, et seda asjaolu võetaks arvesse tulevikus ning leiavad, et eesti organisatsioonidele määratud toetuse peaks tõstma 20 000 kroonile.

Lõpuks paluvad kirja kirjutanud organisatsioonid, et kogu toetussumma takstaks välja Eesti Komiteele, kust siis omakorda makstakse edasi teistele organisatsioonidele.

Kirjale on alla kirjutanud Eesti Komitee nimel esimees Heinrich Mark, Rahvustööd nimel abiesimees J. Mikkelsen, Rahvustööd poolt esimees E. Krepp ja Kultuuri Koondise nimel esimees L. Laid.

Waterloo ülikooli Kanadas lõpetas matemaatikuna raalitehnika Anu Kuutan, kes jätkab Toronto ülikoolis õpinguid magistri kraadi saamiseks.

Guelphi ülikooli Kanadas lõpetas sotsiaalteaduste magistrina Karin Kaup.

Toronto ülikooli hambaarstide teaduskonna lõpetas hambakirurgia erialal Thomas E. Tiber, asudes praktiseerima Ottawas.

Kui esineb surmajuhutum

Konsulteerige suurima usaldusega matusebürood

**Thure Söderquist
Begravnings &
Eldbegängelsebyrå**

Mariatorget 1
116 48 Stockholm
Tel. 44 80 07, 44 80 98

Eriala:

**Eestikombelised
matusetalitused
Õöpäevane valvekord**

Siit maisest elust igavikku
lahkunud

Oskar Klaamas't

Sünd. 3/3 1901
Surn. 13/10 1975

mälestavad leinas

KAASMAALASED
Jonseredis

Head sõpra

Magnus Saarna't

mälestab

VERNER KOOLMEISTER
perekonnaga

Vara lahkunud hädad sõpra ja
naabrit kodukülalt

**Karl
Lichtermann'i**

mälestavad kurbuses

VARMU AKKER
perekonnaga

MADIS EINBORN
abikaasaga

ALMA LIPBERG

MAGDA MALMI

Mälestame 1-sel surma aastapäeval oma ema

Ida Hein'i

LAPSED

Kallis emakene,
olid nõnda häa ...

Kohalik elu

Luigeja kirjutab

Avage uks koostööle ning optimismile!

GÖTEBORG

Kunstnikuts "Vabal ajal"

16. novembril kell 4 p.l. avatakse Göteborgi Eesti Maja Klubi tegevuse raamid järjekordne näitus, kus Kärt Jõgis esitab oma õlimaal, akvarelle, kivimosaaliki ja rüütehnikas seinavaipu. Mis puutub viimastesse, siis el kasutat valmistaja mingit ettekavandatud mustrit, vaid valp ja muster valmivad nii öelda samal ajal.

Nagu näituse motos juba nimetatakse, on väljapanekud teinud oma lõbuse – vabal ajal. Kuna tänapäeval ikka suuremad grupid üha nooremad aastakäike saavad "vaba aega" nii palju, et tekib probleeme selle täitmisega, võib eelolev näitus ehk niisugusel juhul anda mõne idee väikeseks variatsiooniks. Näitus jääb avatuks kuni 19. novembrini.

GÖTEBORG

Näitus

Göteborgi organisatsioonide korraldusel toimub 5–9 nov. rahvarõivaste ja vapipade näitus Eesti Majas, Drottninggatan 27. Näituse avamine kolmapäeval, 5. nov. kl. 19. Avakõne prof. Gustav Rängast, eesti rahvalaule esitab Hilja Ivalo. Pühapäeval, 9. nov. kl. 15 loeng Elmiire Käglit teemal "Eesti rahvarõivaste areng ja tüüpe".

HELSINGBORG

Eelteade

Helsingborgi Eesti ühingu naisringi järjekordne ettekandõhtu toimub pühapäeval, 5. nov. kl. 15.30 Käpnipunktenis. Täiendavalt edaspidi.

LUND-MALMÖ

Pensionäride kokkutulek

Eesti Pensionäride Ühingu järjekordne kokkutulek on esmaspäeval, 3. novembril kell 14 Lõuna-Rootsi Eesti Majas Lundis. Kokkutulekul esineb fil. lic. Katrin Särg ettekandega "Linne Grand Canyoni perspektiivis". Liikmed ja külalised on tere tulnud.

STOCKHOLM

REE Naisring

Esinduse Naisringi järgmine kokkutulek on kolmapäeval, 5. nov. kl. 17.30 Esinduse ruumes, Sandhamngatan 1. Juhatus ütleb tere tulnast kõigile.

STOCKHOLM

Herneluse ettekanne

Eesti parempoolse ühingu koos Läti parempoolse ühingu korraldab ettekandekoosoleku esmaspäeval, 3. nov. kl. 19 Riigipäevahoones (Riksdagshuset), hotelli sissekäik Malmingslångsgatan, viies korrus, samlingssalen.

Ettekandega esineb riigipäevaliigse Moderata Samlingsteist Allan Hernellus teemal "Rootsi ja maailma tänapäeva palet". Pärast ettekannet on võimalik tutvuda riigipäevahoonega. Kõik liikmed ja külalised on tere tulnud.

STOCKHOLM

Kõksi näitus

Kuni neljapäevani, 8. nov. on Välia-Eesti galeriis Vanalinna, Lilla Nygatan 8 avatud Endel Kõksi koloreeritud joonistuste näitus teemal "Ajaloosi paiku ja isikuid" igal äripäeval kl. 10–17, laupäeval kl. 10–14. Kunstniku teosed viivad vaatleja kaasa ajaloolistesse linnadesse nagu Firenze, Pariis, London ja Amsterdam.

Külalaste seade huvitavat näitust, mis on ühedalet seotud Euroopa kultuurilooga. Informatsioon telefonidel 08/11 50 40 ja 11 50 60.

STOCKHOLM

Lasteala teated

Eesti Lastead teatab, et märdi-päeva maskeraad lastele on laupäeval, 8. novembril kell 11 lasteala ruumides. Tere tulemast ka nalle väikestele "martidele", kes lastealas ei käi. Lastevanematele on kaetud kohvilaud võllelbadega 10:– ja lastele soovorist ja jättis 5:– Registreerida tel. 20 50 81, 716 49 45 või 36 32 90.

Samuti on tere tulnud need lapsed, kes lastealas ei käi, jõulupeole laupäeval, 20. detsembril kell 11 Eesti Majas. Jõulupakke saab tellida üllatoodud telefonidel. Hind 8:–. Kavas on laste ettekanded ja jõuluvana külastus pakitidega.

Sobivaks jõulukingiks nii lastele kui ka teistele on lasteala heilplaat "Laulupärg", millele lisandub tekstilt laulude sõnadega. Hind 30:–. Müügil: Eesti Lastealas, Wallingatan 32, Eesti Kultuuri Koonid, Wallingatan 32, ja Välia-Eestis, Lilla Nygatan 8.

STOCKHOLM

Täiskogu koosolek

EELK Stockholmi Peapiskopliku koguduse korralne täiskogu koosolek toimub pühapäeval, 30. novembril kl. 15.30 koguduse saalis, Malmtoorgsg. 3.

Päevakorras: 1. Avamine ja palvus, 2. Häälte lugemine ja protokoll kinnitajate valimine, 3. Ülevaade koguduse viieaastasest tegevusest, 4. Nõukogu liikmete ja nende asemike valimine, 5. Kirikukongressi saadiku ja asemiku valimine, 6. Kohalalgatavate küsimused, 7. Koosoleku lõpetamine ja palvus.

"Koguduse liikmete täiskogust võtavad osa kõik täisealised konfirmeeritud koguduse liikmed, kes oma maksukohustused koguduse vastu on täitnud ja vähemalt ühe aasta on koguduse nimekirjas olnud." (Põhim. par.101)

Nõukogu liikmete kandidaadiks saab üles juhatus 4 nädalat enne valimisi. Samuti võivad koguduse täiskoguslikud liikmed kandidaate üles seada. Kandidaadi ülesseadmise esituskiri tuleb esitada iga kandidaadi kohta eraldi koguduse juhatusle vähemalt 30 päeva enne valimisi. Iga kandidaadi esituskiri peab kandma vähemalt 15 allkirja, kuid mitte üle 25.

STOCKHOLM

Gümna-õpetajate koosolek

Reedel, 31. oktoobril kell 18.00 peetakse Eesti Majas Wallingatan 34, Eesti Gümnaasiumiõpetajate Ühingu üldkoosolek. Päevakorras on aruanded, uus tegevuskava, vallimised ja informatsioon suvel toimunud pedagoogide rahvusvaheliste kongresside kohta. Üldkoosolekule järgneb kohvilaud, millest palutakse kõiki õpetajaid, ka mittekilmeid, osa võtta (registr. tel. 08/21 81 34).

STOCKHOLM

Osakonna lauluõhtu

Stockholmi Eesti Osakond korraldab reedel, 31. oktoobril kell 19.30 lauluõhtu Korp! Sakala ruumides Greth Turegatan 15, III (T-jaam Östermalmstorg). Liikmed ja ka külalised on tere tulnud!

UPPSALA

Koguduse õhtu

EELK Uppsala koguduse usupuhastuspüha jumalateenistus on pühapäeval, 2. nov. kl. 16 Mikaeli kirikus. Teenivad koguduse õpetaja praost Auver ja teol. kand. Thomas Vaga. Solist Valdek Jüriso. Aasta lõikusseagi ja asjade loetel.

Koguduse juhatus ja õpetaja loodavad elavat osavõttu jumalateenistusest ja järgnevat koguduse õhtust.

III Eesti Organisatsioonide Kongress on lähedal. Mõnigi kardab, et tuleb jälle mingi praktilisele tähtsusele sõnade tegemine, mingi pürgimuste õhupallide paraad. Loodame ja soovime seekord siiski midagi paremat ja tõhusamat. Küllap oleme aastaga õppinud ja osaliselt omandanud nobedama koosolekutehnikat, reaalitükimata argumentatsiooni, konstruktiivsuse, diplomaatilisuse ja debaatkultuuri.

On tõepoolest lootust, et EOK III viib meid märgatavalt edasi ühiste eesmärkide suunas. Levitatud kongressi materjalides leiame üle otustete palju mõistlikkust ja värsket õhku. Hästi redigeeritud resolutsiooni-ettepanekute vihk on tõesti kosutav lugemine meie eestlaskonna eluajust. Muldugi – ilusad sõnu on ligi kerge teha, sellest veel ei piisa. Aga ometi ei peaks nii tugevad tuuled seekord puhuma ilma praktiliste tulemusteta.

Eriti torkab silma, et tahetakse näha koostööd keskorganisatsioonide (või "kesksete organisatsioonide") vahel. Ettepanekud on siin vahelduva radikaalsusega, alates permanentse koostööorgani mõttega ja lõpetades Komitee ja Esinduse liitmise üheks organisatsiooniks. Rõõmustav ja mõtlemapanev on siin näha nii üksmeelset suunda koostöö kasuks.

Selles küsimuses oleks ehk õieti vaja olnud laiemat mõttevahetust, kus "mees tänavalt" ja "vaikiv majoriteet" oleksid saanud oma seisukohti mõjuvatalt avaldada. Kindlasti on meid eestlaskonna rõhuv enamus väga täidnud kesksete organisatsioonide saamatusest koostöö alal.

Võime küll õnnelikud olla, et meie oma poliitiliste vaated ei ole tõsiselt lahkiminevad. Põhilistes küsimustes oleme endiselt haruldast ühtne rahvas. Tõttatavasti pigem paralleelselt kui vastamisi. Me ei tohi ka unustada tänuvõlgu, mis meile poliitlikult on teinud aastakümnete vältel.

Lahkhelide mõtliivid püsivad aga samuti juba aastakümneid ja halvavad oluliselt üldist töötõhusust nii väljapoole kui sissepoole. Selles osas on tingimata vaja muudatust ja seda viivitamatult! Koostöö keskorganisatsioonide küsimuses on meie oludes esmane rahvuslik kohustus. Ei tohi mingil otustaval juhumiil jätta rõhutamatat, et me tõesti ootame rahulikkust ja tõhusat vastastikust lähenemist, et me tõesti ei taha enam näha mõrasid ja varjusid oma avalikus näos. Koostöö nõude taga peab olema kindel jõud. Iselähenedmist oleme liiga kuu oodanud.

Kas meil on avaliku elu tegeias, kes mõtlema eelistavad rivaliseerimist koostööle ja kes leiavad oma organisatsiooni põhikirja muutmata ühtsana olevat kui väikestele üldine häälek? Kui leidub niisuguseid koostöö takistajaid otustaval kohtadel, siis peavad nad võib-olla lahkuma.

EOK läheb tarvis head tahet ja võib-olla julgust, et tugeva arvamusavaldusena nõuda edusamme keskorganisatsioonide küsimuses. Võib-olla on koostööorgani vajalik alguses, aga ühise ja ainsa keskorganisatsiooni siit peaks olema

juba nüüd selge. Nilsuguse "Eestlaskonna Keskorganisatsiooni Rootsis" põhikirja, mis võtaks kütalt palju arvesse praeguste keskorganisatsioonide põhilisi seisukohti ja kogemusi ning mis ühtlasi vastaks demokraatia nõudele, ei ole eriti raske koostada. Nõudeme on muidugi selle ümber üksmeelt saavutada. Võib-olla veelgi raskem on leida leebid üleminekumenetlusi praegusest olukorrast ühise keskorganisatsiooni raamidesse. Aga kõige raskem on muutmatus olukorras edasi elada.

Välispoliitilises osas võib EOK II materjalidest leida mõndagi uumeelset ja nutikat. Siin näeme seda kavalust ja taktikalist liikuvust, mida me seni vaevalt oleme proovinud, aga ilma milleta väike Kaval-Ants suurest Vanapaganast jagu ei saa.

Meie noortetöö ja muude kultuuri salitamis küsimustes on näha suurt muret. Selge on, et rootsi ühiskond on meie seltsukohast väga hiljaks jäänud oma värsket vähe-mussubralikkusega, mis ometi suurelt osalt ongi eestlaste endi poliitilise töö tulemus. Võib-olla märkab noorte- ja kultuurialastes resolutsioonides mõneti ka rootsi halduskorra pahelisi mõju: raskes olukorras nõutakse "ütretningut", ehkki faktid on selged ja vajadus on altni jõupingutuse järele.

Tagavarajõud võivad vallanduda koostööõrõrmust, värskenemise ja uutest lootustest. Meil on tarvis Ülemaailmseid Eesti Päevi Stockholmis 1979! Meil on tarvis IV Eesti Organisatsioonide Kongressi juba 1977! Meil on enne seda tarvis ühist keskorganisatsiooni!

Pealivaataja

Baltisakslaste ümberasumisest

Saksamaal on ilmunud dokumentaaltes 1939–41 toimunud baltisake ümberasumisest Dietrich A. Loeberi sulest (787 lk).

Raamatu kohta võtab sõna "Frankfurter Allgemeine Zeitung". Arvustaja protesteerib raamatu tendentsi vastu – näha ümberasumises ainult rahvusostsialistliku imperialismi akti. Tegelikult toimus saksa rahvakultuuri päästmine neid otavast kommunistliku okupatsioonist ja tõenäoliselt suurel määral likvideerimisest eest. Seda tõelist eesmärki varjati propagandalistel "suursaksaalike" iõõklauseltega.

Ta juhib ka tähelepanu asjaolule, et praegu "ostetakse" sakslasi välja Poolast kaali raha eest. Baltisakslased aga töid paarsada miljonit Saksa marka endiga kaasa Saksamaale. Osaliselt asetati baltisakslased liiga kaugele itta elama (Warthegeuss ja Lääne-Preisimaale).

Arvustaja küdab raamatu põhjaliku dokumentatsiooni ja selle väga hästi koostatud registreid. See võimaldab soovijatel saada ülevaadet sellest aktiõstionist, mis sai meie maa osas tegelikult eelkäijaks palju suurematele ja traagilistele "rahva liikumistele" nii ida kui lääne suunas. (EPL/AI).

Ca 234.000 vinster
på sammanlagt
15,5 miljoner
vid dragningen den 17 nov.
KÖPLOTT IDAG-PRIS 20:-
PENNINGLOTTERIET